

Nr 164.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1950/51 till kostnader för hålkortsbearbetning av visst statistiskt material m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Sammanfattning.

I propositionen föreslås att en maskincentral för hålkortsbearbetning av visst statistiskt material m. m. försöksvis inrättas huvudsakligen genom övertagande av den anläggning, som socialstyrelsen t. o. m. den 30 juni 1950 disponerar för 1945 års allmänna bostadsräkning. Maskincentralen förläggas tills vidare till statistiska centralbyrån. Kostnaderna för maskincentralen beräknas huvudsakligen täckas genom inflytande inkomster. Frågan om maskincentralens slutliga utformning förutsättes komma att prövas i samband med utredningen om statistiska centralbyråns framtida organisation.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om anslag för budgetåret 1950/51 till kostnader för hålkortsbearbetning av visst statistiskt material m. m. och anför därvid följande.

1948 års statistikutredning har — med förmälan att den Hollerith-anläggning för hålkortsbearbetning, som socialstyrelsen använder för 1945 års allmänna bostadsräkning, till följd av bostadsräkningens avslutande med utgången av innevarande budgetår blir disponibel den 1 juli 1950 — föreslagit, att denna anläggning efter den 1 juli 1950 bibehålles såsom en allmän maskincentral för hålkortsbearbetning av statistiskt och annat härför lämpat material. Bland övriga uppgifter för maskincentralen nämnes att följa den tekniska utvecklingen på hålkortsområdet samt att lämna råd åt ämbetsverk i fråga om ändamålsenligheten av hålkortsbearbetning i stället för manuell eller annan maskinell bearbetning, upprättande av koder, blanketternas utformning etc. Maskincentralen bör provisoriskt — i avvaktan på prövningen av frågorna om en statistisk nämnd och den framtida organisationen av statistiska centralbyrån — organiseras som en självständig avdelning inom centralbyrån. Den för maskincentralen erforderliga personaluppsättningen för nästa budgetår uppskattas av statistikutredningen till 31 befattningshavare, varav en byråchef i Ce 33, en förste aktuarie i Ce 27, en förste byråingenjör i Ce 27 och en aktuarie i Ce 24. De statistiska hålkortsarbeten, som enligt vad statistikutredningen f. n. kan bedöma skola kunna utföras på maskincentralen under nästa budgetår, beräknas tillföra maskincentralen en inkomst av 241 000 kronor. Kostnaderna för dessa arbeten ha angivits till 306 000 kronor, varav 208 000 kronor till avlöningar, 47 000 kronor till maskinhyror, 27 000 kronor till hålkort och 24 000 kronor till expenser. Mellanskillnaden, 65 000 kronor, avses skola täckas genom utnyttjande av den reservkapacitet, som beräknas förefinnas på vissa maskiner inom maskinparken, för servicearbeten åt enskilda uppdragsgivare. De priser, som därvid behöva tillämpas för att maskincentralens inkomster och utgifter under budgetåret skola gå jämnt ihop, utgöra ungefär två tredjedelar av priserna på öppna marknaden.

Departementschefen.

Förslag om inrättande av en för de statliga myndigheterna gemensam maskincentral för hålkortsmässig bearbetning av statistiskt material framfördes första gången år 1942 av besparingsberedningens statistikkommitté. Detta förslag har emellertid ej föranlett någon åtgärd. Vidare har 1948 års statistikutredning i skrivelser den 17 januari och den 10 oktober 1949 framlagt förslag i samma ämne. Vid remissbehandlingen av sistnämnda två skrivelser ha de hörda myndigheterna intagit en i princip positiv hållning till förslaget. I vissa frågor, såsom maskincentralens förläggning och personaluppsättning samt kostnadskalkylens hållbarhet, ha emellertid olika synpunkter redovisats. I det av statistikutredningen nu framlagda förslaget har viss hänsyn tagits till dessa synpunkter.

Frågan om inrättande av en maskincentral för hålkortsbearbetning av statistiskt material bör slutligt prövas i samband med utredningen om statistiska centralbyråns framtida organisation, varom förslag torde komma att föreläggas 1951 års riksdag. Därvid torde dock vara av stort värde att i praktiken ha prövat lämpligheten av en sådan central. Genom att 1945 års allmänna bostadsräkning kommer att avsluta sitt arbete med utgången av innevarande budgetår blir såväl en maskinpark av lämplig storlek som en tränad personal för densammans skötsel disponibel. Jag föreslår därför, att nämnda anläggning med de ändringar och kompletteringar, som finnas lämpliga — bl. a. med hänsyn till den maskinpark och den personal centralbyrån kan avstå från — under nästa budgetår bibehållas såsom en provisorisk maskincentral för hålkortsbearbetningar. Denna bör tills vidare förläggas till centralbyrån och där organiseras såsom en fristående avdelning. Vad angår personalen, som under nästa budgetår bör vara arvodesanställd, förutsätter jag, att alla möjligheter till besparingar iakttagas.

Den av statistikutredningen framlagda kostnadskalkylen, som även granskats av centralbyrån, tyder på att ifrågavarande försök under nästa budgetår ej komma att medföra några merkostnader för statsverket. Jag vill dock understryka, att kalkylens hållbarhet är en av de frågor som skall prövas under försöksåret. Avsikten är att de ämbetsverk, som komma att anlita maskincentralen, skola betala för de utförda arbetena med anlitage av medel, som riksdagen för utförande av sådana arbeten anvisat under resp. myndighets omkostnadsanslag. Med hänsyn till de priser på arbeten av ifrågavarande art, som för närvarande tillämpas på öppna marknaden, torde man kunna räkna med att anlitaandet av maskincentralen kommer att medföra besparingar för statsverket. Därest maskincentralen under nästa budgetår ej skulle komma att disponeras för andra arbeten än de för närvarande kända och sålunda till en del vara outnyttjad, torde ett visst underskott uppstå, vilket även statistikutredningen räknat med. Detta underskott kan givetvis täckas på olika sätt. Det kan övervägas att låta vederbörande myndigheter till maskincentralen inbetala belopp motsvarande det pris som för ifrågavarande arbeten erlägges på öppna marknaden, varigenom angivna underskott kommer att reduceras. Om detta icke be-

finnes lämpligt, torde förlusten få täckas över det anslag, som av mig i det följande äskas. Då beräkningarna utgå ifrån att den outnyttjade kapaciteten skall användas för servicearbeten åt enskilda uppdragsgivare, varigenom inkomster och utgifter skulle gå jämnt ihop, torde det vara lämpligt att såsom anslag till maskincentralen för nästa budgetår uppföra endast ett formellt belopp av 100 kronor, vilket med hänsyn till angivna osäkerhet i kostnadskalkylen dock bör betecknas såsom förslagsanslag.

Inflytande inkomster torde redovisas såsom särskilda uppbördsmedel under anslaget.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande med maskincentralen sammanhängande frågor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för hålkortsbearbetning av visst statistiskt material m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 100 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Berggren.